

AUSCHWITZ - REICHENBACH

Szám: A-11754 / tetovált/

3645

J e g y z ő k ö n y v
-.-.-.-.-

felvétetett Budapesten, 1946. február 11.-én alulírott lakásár

Jelen van:

Született:

Foglalkozása:

Lakása:

Első deportációs állomás:

Táborok:

1920.november 11. Budapesten
tanárnő, festőművésznő
Bpest, V., Sziget-u.29.II.1.
Auschwitz
Auschwitz: 1944.VII.9.-XII.13.
Reichenbach: XII.15.-II.18.
Trautenu: 1945.II.22.-II.26.
Posta-Westfalica: III.3.-IV.1.
Fallersleben: IV.2.- IV.7.
Salzwedel: IV.8.- IV.14.

Fentnevezett előadja a következőket:

1944. július 3.-án, amikor a Meister szappangyárból, ahol mint hadiüzemi munkásnő dolgoztam, hazafelé mentem, a Soroksári-úton a villamosról leszállva, szerencsétlenségemre éppen egy csillagosokat összeszedő csendőr karjaiba szaladtam. Meg kell jegyeznom, hogy ezen a napon véletlenül ugyanabból a hízből, ahol laktunk / akkor Aréna-ut 122.sz. / ugyanott még másik 5 lakótársamat szedték össze, akik közül rajtam kívül csak egy férfi jött vissza.

A villamosról a Ludovikára vittek bennünket; a beteggyanus lovak istállójában helyeztek el, egy rúdosos bejárata helyiségben. Együtt voltak itt férfiak és nők. Szigorú motorizációnak vetettek alá, mely alkalommal a ruhán kívül retikült, stb. mindent elszedtek tőlünk. Nőkön vöröskeresztes ápolónők hüvelymotorizációt végeztek. 24 órát töltöttünk itt, mely idő alatt enni nem kaptunk, vizet pedig a lóitató vödörökben osztottak széjjel. Mintegy 300-an lehettünk itt, mindannyian hasonló módon összeszűrtük. A mi csoportunk volt az első csoport, de még az nap két másik csoport is érkezett. Az istállóba vígan becsurgott az eső. Éjszakára természetesen be voltunk zárva, felénk volt irányítva egy gépfegyver és szuronyos csendőr járkált fel-alá.

Másnap, kb. d. u. 2 órakor újabb csendőrök jelentek meg. Ránkparancsoltak, hogy csináljunk rendet. Ez abból állott, hogy az eldobott papírszeleteket az egyik gerenda tövéből a másik gerenda tövébe kellett vinni. Azután sorbaállítottak az udvaron. A siri csendőben hallottuk, amint az egyik csendőr társának odaszólt, hogy "használgátok a gépfegyvert". Csupa szórakozásból kattogtatták a géppuskát, azt hittük, hogy most rögtön legépfegyvereznek bennünket.

Kivonultunk azután, majd végighaladva a Ferendvároson, a Csont-utconál befordultunk a Duna felé. Itt már várt ránk egy katonai hajó, ide beraktak bennünket. A hajó nem indult el mindjárt, késő estig még itt vesztogeltünk. Az OMSZA valahogyan tudomást szereszhett rólunk, mert csakhamar megjelentek emberei és kenyeret meg gyümölcsöszt osztottak szét. A hajóra még aznap este újabb csoportok álltak fel, így pl. Tétényből származók, akik hadimunkáról jöttek, nem munkaszolgálatos koruk, hanem fiatalok és öregek, majd később egy másik csoport a Weisz Manfréd gyárban dolgozó hadimunkás nők. Ugy látszott, ezekre vártunk, mert amikor beszálltak, rögtön utána el is indultunk.

Pünkösdfürdőnél kötöttünk ki éjszaka a szitáló esőben. Bejalogoltunk a sötétben, mint utóbb kiderült a budakalászi téglagyárba. Nem tudtuk, hogy hol vagyunk, csak azt éreztük, hogy iszonyu bűz van. Azt hittük, valami sertéshizlaldánál lehetünk, de mint utóbb megtudtuk, az előttünk előbb odaérkezett nagy tömeg embertől / latrina/ származott ez a bűz.

Nekünk már csak a szabadban jutott hely, a fedett helyek ekkor már mind el voltak foglalva. Az eső elől menekülve úgy igyekeztünk magunkon segíteni, hogy téglákból fekvőhelyet raktunk össze. Egyrészt hogyén-hátán voltak az emberek. Itt volt koncentrálvá Újpest, Rákospalota, Kispest, Pestszentlőrinc és még több pestkörnyéki helység zsúfolsága. Leírhatatlan állapotok voltak itt! A tisztálkodási viszonyokra jellemző, hogy félpohár vízben hárman mosakodtunk és még maradt is egy kis víz a pohárban.

A legrémesebb hely a téglagyárban az u.n. "kórház" volt. Ez az udvarnak egy elkerített része volt, a szabad ég alatt, ahol a tűző napon fekdütek öreg, beteg emberek. Amikor valaki meghalt, azt egyszerűen áttették a drótkerítésen és ott gyűjtötték össze a hullákat, melyek borzalmas bűzt terjesztettek.

Külön fejezetet érdemel a "latrina" című intézmény. Egyszer órákhosszat álltam sorba a latrina előtt, de nem került rám a sor. A mintegy 30.000 főnyi roppant tömeg részére csupán két latrina volt, szembeállítva egymással, egy a férfiak és egy a nők számára. A latrinával szemben volt egy domb, ahonnan a csendőrök fényképeztek és különbsé előszeretettel fényképezték a latrinát.

Általában nagy össze-visszaság volt a táborban. Néha a tömegben megjelentek kondérokkel és egy piszkos melegvíz-féle levest osztottak ki.

A tábor német ellenőrzés alá tartozott. Volt egy 16 éves SS-fiúcska, aki időnként végigsétált a téglagyárban és ilyenkor vigyázásban kellett állni. Aki ezt elmulasztotta, azon végigsuhintott. Különbsé előszeretettel választotta ki a kövér öreg néniket.

Három napot töltöttünk itt, azután az első transzporttal utnak indítottak bennünket. Valósággal fellélegzettünk, amikor

végre elmegettünk innen. Egy-egy vagonban 70-80-an voltunk, már nem emlékszem rá, hány vagonból állott a szerelvény. Induláskor mindenki kapott egy két kilos kenyeret, azt hiszem ez is az OMZSA jóvoltából történt. Víz indulásakor nem kaptunk, csak később az uton jutottunk vízhez. A kenyeret különben nem lehetett megenni, mert a hőségben elromlott. Nem mondhatnám, hogy éhezünk, egyrészt a hőség és idegesség elvette az étvágyunkat, az egyetlen, amit megtudtam enni, a lekvár volt. Egyébként a környékbeli gettókból érkezett embereknek még volt ennivalójuk és ők adtak nekünk készleteikből.

Az uton csendőrök kiértek Kassáig, innentől kezdve SS-ek. Nem tudtuk, hogy tulajdonképpen hová megyünk. Állandóan tárlálgattunk, általában az volt a feltevés, hogy egy alföldi táborba megyünk munkára. Jellemző egyébként időérzékünkre és akkori lelkiállapotunkra, hogy egyesek az esti sötétségben felismerni vélték a határt, amikor is kiderült, hogy a Ferencvárosi pályaudvaron vagyunk.

Időnként felkiabáltak kísérőink, hogy minden értéktárgyunkat adjuk le, ilyenkor előkerültek töltőtollak, kések és más apróbb tárgyak is.

Utitársaim között volt Godó Arthur, elég ismert nevű filozofus és műfordító, annak idején egy német egyetemen volt professzor. Versfordításokkal szórakoztatott bennünket az uton. Moglehetősen egzaltált ember volt. Már a legelső éjszakán is, amikor a Ferencvárosi pályaudvaron vesztegelt a vonat, nagyon furcsán viselkedett. Mint ismeretes, a deportáltak vagonjaiban a WC ismeretlen fogalom volt, erre a célra különböző edényeket használtak. Az edény tartalmát ki kellett lötyinteni a vonat kis ablakán, vagy pedig az ajtó résén. Az edény persze kézről-kézre ment, közben pedig a vonat mozgott. A vakbátárságban, amikor éppen az ő kezéhez került az edény, hirtelen nagy ordítás: " Gyilkosok, becsaltatok egy mesterségesen konstruált buvárharangba és most megakarnak mérgezni egy barna folyadékkal. Vértfagyasztó volt a dolog! Óláférközött a vagon ajtónyílásához. A vonat éppen állt a Ferencvárosi pályaudvaron, odakiabált a csendőröknek, hogy gyilkosok vannak a vonatban. Rettenetesen féltünk, hogy a csendőrök majd tényleg bejönnek a kocsiba és rendet csinálnak velünk. De egyéb nem történt, minthogy gummitokkal arculverték, utána pedig francia nyelven becsalást kért a közönségtől.

Az utazás során még egy szomorú incidensre emlékszem. Két ember megőrült, az egyik az első éjszaka, a másik pedig az utolsón. Az utóbbi süket, öreg bácsi volt. Szegény öregot a helyekért való túlekedésnél állandóan kiszorították a helyéről, panaszkodott is emiatt. Egyre hangosabban viselkedett, egyszerre csak valaki elkiáltotta magát, hogy kés van nála. Erre azután kitört a pánik, mindenki menekült a közelébből, mindez a szörnyű zsúfoltságban történt. Rettenetes felfordulás keletkezett, nekiestek és verni kezdtek a szerencsétlent. Egy óra hosszat csend volt, azután újból előről kezdődött

az egész. Erre ismét bakancsokkal és flaskókkal verték, amikor pedig elterült a földön, azt hitték meghalt és ebben a tudatban halotti szertartásokat kezdtek körülötte végezni, közben azonban kinyitotta a szemét és vizet kért.

Majdnem négy napig tartó szörnyű utazás után, július 9.-én reggel megérkeztünk Auschwitz-Birkenaubá. Nagyon sivár kép tárult szemünk elé. Sokáig állt a vonat, amikor végre kinyitották az ajtókat. Őrültünk, hogy végre kijuthattunk a szabad levegőre. Furcsa csikosruhákba öltözött, stramm, napbarnított arcú fiatal férfiak jelentek meg a vagonok előtt, a balkarjukon különböző színű háromszöget viseltek, ezeknek jelentőségét akkor még nem ismertük. Ők nyitották ki a vagonok ajtajait. Minden csoportot ki kellett rakni a vagonból és mindjárt a vagonok mellett felrakták. Azután ötös sorokban külön-külön a férfiakat és nőket felállították; a férfiaktól még abban a pillanatban elszakadtunk, a nők pedig mentek egy egyenes uton befelé. Az ut kereszteződésénél szemben állott velünk egy kövér, jovialis arcú, magasrangú SS tiszt, aki hüvelykujjának intésével jobbra-balra küldöztette a csoportot. Mi, akiket jobbra küldött, ballagtunk befelé a tűző melegben. Az utat mindkét oldalon szeges drótkerítés határolta, melybe áram volt bevezetve. Mindenfelé barakok voltak, de sehol egy lelket nem láttunk, nyilván Blocksperre volt, mint ezt később megtudtuk.

Megérkeztünk az u.n. fürdőbe. Az előcsarnokban minden ruhánkat levettették, egy másik helyiségben kaptunk jó bőven ivóvizet. Az ott dolgozó fiatal lányok és férfiak jöltápláltak, vidámak voltak. A következő helyiségben lenyírtak és szétlencséztek, bepétróleucoszták a fejünket. Mindez pillanatok alatt történt. Utána, akinak jó cipője volt, elvették tőle, majd egy tussoló terembe kerültünk. A következő meleg helyiségen áthaladva megszáradtunk. Egy nő jobbról a kezünkbe nyomott egy szolnyát, a másik valról egy pizzamakabátot, amint elhaladtunk egy másik nő mellett vörös festékekkel nagy vörös csíkot húzott a hátunkra. Rövid fél óra leforgása alatt minden emberi kivoltunkból kivetkőzve, még a rokonok és közeli ismerősök sem ismerték fel egymást. Felsőrakoztat után kivonultunk és egy hosszú uton áthaladva betoreltek az u.n. C.lágerbe. Mindenfelé hasonló kopasz és félig kopasz nők közeledtek felénk, vigasztaltak bennünket, hogy ki lehet bírni csak mindent együtt meg, érdeklődtek, hovávalók vagyunk. Mindez a lehető legrosszabb hatással volt ránk. Azután megszámoltak bennünket, majd letelepeltünk a fel árnyékában és vártunk. Este azután bevitték a 25-ös blockba, 1500 nőt. Ezen az első napon enni nem kaptunk. Ágyak nem voltak, csak a földön, pokrócokon ültünk olyan szorosan, hogy egymás ülőben ülve tudtunk csak elhelyezkedni. Egész éjjel nagy verekedés volt, sírás, visítgatás. Reggelfelől, amikor kinyitották a barak ajtaját, örültem, hogy végre kipherhetem az éjszaka fáradalmait.

A C.lágerben mindössze négy napig voltam. Egy kiválogatás a kalmával megkérdezték, hogy ki ért mezőgazdasági munkához.

Jelentkeztem; azt gondoltam, hogyha csak azt éri el az ember, hogy a szabadban mozoghat, már az is valami. Mestelenül, felemelt karokkal kellett elvonulnunk az SS orvosok és SS-tisztek előtt, akik vagy megfelelőnek találták az embert, vagy nem. Az alkalmasság bekerültek a fürdőbe, ott újból kaptunk valami ruhafórlót, ezuttal azonban bugyit és kombinét is. Átkerültünk a csehlágerbe a 16-os barakba. Elég szerezésem volt, mert kb. egy hét múlva már bekerültem az irodába és jóformán egész auschwitz-i tartózkodásomat itt végeztem át. A mi feladatunk volt a csehláger adminisztrációja, mi vezettük pontosan szám-és névszerint a transzportlistákat. Azonkívül, ha egy új transzport érkezett, amonyiban tetováltak őket, mi állítottuk ki a fejlaponkat. Azokról a transzportokról is kellett listát vezetni, amelyek nem munkára mentek, hanem kiszelekálták őket a krematórium számára. Ezekről a lista így szólt: "Liste der Sonderbehandlung". Volt egy főkönyvazérú könyv, a "Nummerbuch", ebben szerepelt az összes hájtling-számok. A számok mellett volt egy rovat, melybe azt írtuk be, hogy melyik Láger melyik blockja. Ha az illető elment transzporttal, száma mellé egy "T" betű került, ha gázba, akkor "S B". November végéig történt, hogy egy alkalommal Kramer Lágerkommandó megjelent az irodában ellenőrizni az iroda munkáját. Megnézte a könyveket és amikor meglátta a sok "S B" betűt, magából kikelve orditozott, hogy ő már megmondotta, ennek a jelzésnek el kell tűnnie a könyvekből. Helyébe egy egyszerű kereszt, mint a normális módon meghaltak nevével, került a neve számok mellé.

November második felében az FKL irodáját is hozzánk helyezték át, amikor a két Láger összevonták. Ekkor azután elkerültem az irodából. Ez elég kellemetlen állapot volt, mert egyszeri "Verfügbar" lettem, vagyis nem tartoztam semmilyen Kommandóba. Meg kellett válni a jó meleg irodától. Az Aussenkommandóba egyáltalában nem volt kívánatos dolog bekerülni. Minden reggel appeller, még teljes sötétségben kiverték az embereket a Lágerből.

Egy szép napon, nemsokára ezután bekerültem egy transzportba és minthogy civil válogatta ki az embereket, különösen előnyösnek ígérkezett. Jelentkeztem és sikerült is elindulnom századmagammal Reichenbachba, december 13.-án. Ütvenen utaztunk egy-egy vagonban, 50 leány a brezsinkiről került ki, ötvenet pedig a csehlágerből válogattak ki. A két napig tartó utat megfelelő uti élelemmel ellátva tettük meg. Megérkezve

Reichenbachba, a Telefunken-gyárban helyeztek el bennünket. Itt két tábor volt, az egyik a gyár közvetlen közelében, ez volt a kisebbik, itt legnagyobb-részt holland zsidók voltak kb. 300 holland és 60 magyar nő. A másik a városon kívül volt az u.n. Sportschuleben, ide kerültem én is. Itt nemcsak oly voltak, akik a Telefunken-gyárban dolgoztak, hanem olyanok akik a Schilling, Hageneck és a Lehmann-gyárban dolgozók is. Férfiak is voltak itt, akiknek kopasz fejűn csikot hagytak meg hajukból. Az ellátás itt eleinte nem volt rossz, később azonban nagyon leromlott. Kezdetben déliben és este kaptunk vest, azonkívül 30 dkg. kenyeret és hozzá lekvárt, stb. Késő

már csak napjában egyszer kaptunk levest, a kenyéradag is kisebb lett és sokszor elmaradt a zúlag. A napi munkaidő: reggel 6-tól este fél hétig tartott, melyben benne volt a gyárba való oda-és visszamenetel egy-egy órája is. Volt nappali és éjjeli szakmány, én azonban csak nappal dolgoztam. A munkánál való bánásmód lényegesen emberibb volt ugyan, mint Auschwitzban, verés azonban itt is volt. A szünetekben néha összejártunk a férfiakkal. Minthogy nem volt szabad beszélgetni velük, a kézműveseknél sokszor letettek a víz-csap mellé egy kis csomagot és rámutattak, hogy tessék elvinni. A csomagokban kenyér, vagy más kis étel volt. Civilekkel is dolgoztunk együtt, ebben az volt a kellemes, hogy a világ eseményeiről tőlük szerezhattunk tudomást. Nem mondhatnám, hogy a nők összejártak velünk; a férfiak inkább. Sok veszekedés volt, lopkodták egymás takaróját és eldugták a szalmazsák alá. Rettenetes keskeny ágyakban fekdünk, ketten együtt.

Február felé az orosz seregek előnyomulása következtében a város hadizónába került. A gyári munka hol szünetelt, hol ismét megindult. Az utcákon mindenfelé menekülő német karavánok haladtak végig nyugat felé. Február 18.-án azután az egész Telefunken-gyári táborát elindították gyalog. Mintegy 1000-en lehettünk, valamennyien nők. Négy napig gyalogoltunk, az utra egy 1.20 kilos kenyeret, kevés margarint, egy evőkanál kristálycukrot kaptunk. Az első éjszaka Neurodenben egy szénbánya egyik helyiségében voltunk megszállva; a második éjszakát Braunauban egy parasztház pajtájában teltöltük, majd Niederadelsbachban, egy nagyon szép kis városban éjszakáztunk. Itt találkoztunk egy francia hadifogolytáborral. Angolok is voltak közöttük. Nagyon kedvesek voltak hozzánk, asznapi vacsorájukat szétosztották közöttünk. Nagyon sokat tudtunk meg tőlük a háború állásáról. Végig az egész uton találkoztunk német menekülő csoportokkal, akik velünk egyirányban haladtak. A kép igazán óriásos volt. A vonatok mind nyugat felé mentek, vitték a katonákat és fegyvereket, fogolytáborokat is hajtottak, amerre mentünk. A szovjetfoglyoknak "S U" betűk voltak a hátukra festve óriási nagyságban. A negyedik nap estéjén beérkeztünk

Trautenauba /Szudétavidék/. Bekerültünk egy lebombázott gyárpépületbe, ahonnan négy napon át ki sem mozdulhattunk. Piszkos, gusztustalan lágér volt ez, az egész lágér tele volt tetűvel. Lengyel Káftlingok voltak itt a különböző pozíciókban, a konyhán is ők uralkodtak. Addigi lágérgéletem alatt itt volt a legkevesebb élelem: reggel fél liter piszkos vízlevesm esetleg burgonyahéjak is uszáltak benne, d.u. 5 dkg.kenyér, este pedig 3-4 szem főttburgonya. Ez volt minden.

Innentől kezdődött menekülésünk cifrábbik része. Nyitott, szőnes kocsiokba raktak bennünket, télviz idején, február 22.-én. Az ut első napjaiban elég szép időnk volt, úgy hogy nem találtuk nagyon tragikusnak a tetűcsúszást, de utóbb igen hideg lett, esett a hó és eső. Egy kis vagonban kb.60-an

voltunk összezúfolva. Minden csupa korom, piszok volt, mosakodásról természetesen szó sem lehetett. Állandó volt a verekedés éjjel a helyekért. Borzalmas jelenetek voltak, többek között ki akartak ugrani a vagonból. Szállítási Szerelvényünkhez hozzászállítottak néhány vaggont, ahol férfiak voltak, ezeket Bergenbelsen közelében kiszállították. Ez este történt, mi is azt gondoltuk, hogy megérkeztünk, mindenki otthagya nehezen kiverekedett helyét, de közben az SS-ek szóltak, hogy mi nem szállunk ki, erre persze újból vissza, előlről kezdődött a helyekért való túlekedés. Borzalmas éjszaka volt!

Az egyik pályaudvaron magyar levontókkal találkoztunk össze. Elkezdtünk velük beszélgetni, örültünk, hogy végre magyarokkal találkozunk. Ők maguk sem tudták, hogy hová viszik őket, valószínűleg Dániába - mondták. Semmiféle véleményt nem fűztek ahhoz, ami velük történt. Érdeklődtünk az otthoni politikai események iránt, hogy ki a miniszter, stb. "Hát Szálasi". Akkor már csak a Dunántúlt tartották, de ők nem tudtak semmiről sem.

Utközben az egyetlen élvezet volt, hogy láthattuk az alapsan összebombázott német városokat.

Hat nap után megérkeztünk Porta-Westfalicába. Ez március 3.-án történt. Az utazás fáradalmi az egész társaságot rettenetesen megviselték. Keresztülvonultunk a városon, majd felfelé haladtunk egy hegyen. Az út végtelennek tűnt fel, már majdnem a hegy tetején voltunk, de még a Läger nem láttuk. Egyszerre csak nagy légitámadás következett, nem juthattunk ki az erdőből, ott állottunk a fák alatt. A támadás elmúltával megérkeztünk a Lägerbe, mely vadonatúj volt, direkt a mi számunkra építették. Elfoglaltuk az ágyakat, persze ez sem ment harc nélkül, ketten aludtunk egy keskeny ágyban. Eleinte minden jól ment, kaptunk takarókat, tálat, bögrét, kanalat, csak éppen ennivalót nem. Később megindult a főzés is, de minthogy a vizellátás igen rosszul működött, ha főztek, mosakodni már nem lehetett, a mosdók le is voltak zárva. A mosakodási idő naponta kétszer fél óra volt, így a mosakodás bizony életveszélyes vállalkozás volt. Itt már nem dolgozott mindenki, nem volt szükség sok munkásra. A Telefákn-gyárhoz hasonló gyárban dolgoztunk. A gyár hagyományosan volt, abszolút bombabiztos helyen. Az egész üzem igen érdekes volt, a bejárat olyan volt, mint a barlangvasút, robbantott sziklahasadékokban voltak elhelyezve az egyes munkatermek, az egész épület hét emelet mélységben. A gépek legnagyobb része Philips-gyártmányok voltak, amit a velünk együtt dolgozók nagy örömmel fedeztek fel. A munka abból állt, hogy reggel 7 órakor bementünk a műhelybe, ott ültünk 1 óráig, mialatt általában semmit sem csináltunk, csak beszélgettünk. Nem volt anyag, nem dolgozhattunk, de ha mégis valami felülvizsgálat volt a gyárban, a mesterek izgatottan a kezünkbe nyomtak kész csöveket, hogy azokon dolgozzunk, mintha még nem lettek volna készen. A munka egyébként három

szakmányban folyt, az éjjeli szakmány bent lakott a gyárban. Egészen fiatal kis lányok éjjel-nappal a fűld alatt voltak, azt sem tudták, hogy mikor van nappal és mikor van éjszaka. Igen naivak voltak ezek a kis 14-17 éves lányok, igen büszkék voltak arra, hogy őket tartották Németország legjobb légermunkásnőinek. Igen érdekes volt, hogy a ruhájuk ujjja különböző színű volt és sárga keresztek voltak rájuk festve. Miránk is került csakhamar sárga kereszt. A velünk együtt volt holland, belga és francia árják hátára sárga "x" jel, a zsidókéra pedig sárga " + " jel került, egyéb különbözőség nem volt.

A gyárban képességvizsgálatot tartottak, a személyeket vizsgálták, továbbá a kezűgyességét figyelték és ennek alapján újra beosztották a munkásokat. Három napi nagy erővel megindult munka után ismét megszűnt a munka. Ezen a helyen már annyira kevés volt az élelem, hogy a burgonyahéját szedték össze és azt ettük. A lágérből már nem mentünk ki többet, úgy volt, hogy minden pillanatban elindulunk. Ez a pillanat elkísérte a következőt április 1.-én, húsvét vasárnapján. Körülbelül 1000-an indultunk utnak, a fele holland zsidó és egy kevés holland, francia, belga árja, a többi pedig mind magyar zsidónő. Bevaggoniroztak, aránylag elég kényelmesen, 60-an utaztunk egy-egy vagonban, utravalót azonban nem kaptunk az egész két napi utazás alatt.

Április 3.-án érkeztünk meg Falleralebenbe. Nem szállították le az egész transzportot, csak 333 embert rektak ki a vagonokból és teljesen a véletlen dolga volt, hogy ki marad bent a vagonokban és ki száll ki. Amikor megérkeztünk, beteltek bennünket egy bunkerbe, ahová egy kis folyosó vezetett. Egyszerre csak a tömeg visszafelé kezdett áramlani, rettenetes rémület, mindenki visszafelé igyekezett. Iszonyu pánik tört ki. Kiderült csakhamar, a folyosók sok fehér csempéje ijesztette meg a tömeget, mert az egész hely igen hasonlított a gázkamrához. Az SS-ek rögtön megértették, hogy miről van szó és megnyugtatták a tömeget.

Mindössze öt napot töltöttünk a fallerslebeni Lagerben, aránylag elég jó körülmények között. A lágert egy ősszebombázott autógyárnak több földszinti helyisége képezte. Ebben a táborban magyar zsidókat találtunk és kb. 100 politikai foglyot, részben magyarokat, részben jugoszlávokat. Az elég jó közönség kivül az volt a legnagyobb előny, hogy állandóan volt hideg-meg meleg víz és a központi fűtés is működött, így legfőbb szórakozásunk a mosakodás, fürdés volt, különben más dolgunk nem is volt. Csak a régiiek jártak be a gyárba dolgozni, részben pedig romeltakarítást végeztek.

Öt nap után összepakoltak bennünket, ez azonban olyan gyorsan és váratlanul történt, hogy még az SS-ek sem voltak tájékozottak. Azt hiszem, ha több eszünk van, akkor áttmaradhattunk volna és így a felszabadulás is előbb következett volna be. Ekkor már nagy fejetlenség volt mindenütt. Ismét elindítottak bennünket, kb. 1500-an lehettünk és két nap múlva megérkeztünk

3645

Salzwedelbe. Komisz állapotok fogadtak, nagy piszok volt, a WC és a Waschraum valóságilag megközelíthetetlen volt. Az elhelyezés és ellátás is nagyon rossz volt. Egymás hegyén hátán feküdtünk, pedig itt sok tetves és rühös ember volt. Szerencsére itteni szereplésünk nem tartott már sokáig, mert április 14.-én az amerikai csapatok felszabadítottak. A mi Lägerünkben 1500-an voltak azok, de voltak itt franciák, olaszok, lengyelek, általában Európa minden nemzetiségéhez tartozó foglyok.

Felszabadulásunk után nagy fejetlenség következett. Először az SS-ek tüntek el az SS-nők egymásután tüntek el civilruhába sítözve. A Lägerführer az utolsó percig ottmaradt és valami írást íratott alá a zsidó Lägerültestével, hogy ő mindig jól bánt a zsidókkal.

A fogolycsapat kitódult a városba és először az SS-ek konyháját fosztotta ki, minden ehetőt és ivalót összeszedve, úgy hogy alaposan elrontottuk a gyomrunkat.

Az amerikaiak egy repülő akadémia palotájában helyeztek el bennünket, gyönyörű helyen, aki azonban akart, kint lakhat a Lägeren kívül, így én is barátommal együtt a városban laktam egészen június 18.-ig. Három indultunk el azután egyénileg. Egész Németországban áthaladva, érintettük Nürnberget, Regensburgot és a Duna mellett vonaton, autón 18 napig utazva, Bécsen, Sopronon át érkeztünk meg Budapestre.

.....

Jövő terveim: Egyelőre itt szeretnék dolgozni.

A jegyzőkönyvet felvette:

O b l a t h M a r g i t

Obblath Margit

hitelesítő:

